

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka
o podno.

Netiskani dopisi ne vraćaju se, a nefrankirani ne primaju. Predplata za postarilnomu stoji 10 K u obće, na godinu 5 K za seljake. Izvan carovine više poštarina. Plaća i utvrđuje se u Pull.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Pull, toll izvan loto.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari Laginja i dr. prije J. Krmčević i dr. (Via Gluša br. 1), kamo treba poslati svoje pisma i predplate.

Prisposlana itd. računaju se na temelju članaka ili po dogovoru.

za predbrojbu, oglas itd. naputacom ili položaj. Redovnice u Beču administracija lista u Pulu.

načinu valja točno uzeti, bezimne i najbliže pošte predbrojnika.

dat na vrijeme ne primi, to javi odpravništva u vremom plaća, za koji se plaća poštarina, ako se iz- naplać „Reklamacija“.

svog računa br. 877849. telefon tiskare broj 38.

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahajla. — U nakladi tiskare Laginja i dr. u Pull ulica Gluša 1. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Tratu (Via Crocieri br. 1, 11. kat).

Popis pučanstva.

Koncem ove godine obaviti će se temelju zakona od dne 29. marča 1909., članak III. popis pučanstva u svojoj našoj državi. Takav se je obavio koncem godine 1900. zadput, a mi, podučeni gorkim iz- stvom, valja, da se na vrijeme pravimo za buduću popis, a da taj nepripravne nezateče.

U postojećem zakonu o popisu pu- čanstva imade za nas vrlo pogibeljna rubrika o „obćeovnom jeziku“. Tu bi rubriku valjalo promijeniti.

Koliko nam je poznato, slavenski zastupnici u Beču u „Slavenskoj grupi“ o tom povesti riet, kako bi tu rubriku izpustilo ili bar uz nju došlo i rubriku o „narodnosti“.

Prava svrha popisa jest — ili bi morala biti — znanstvena, a ne da se na korist statistike, t. j. da se popism puka dokaže kakav raz- raz postoji među narodni živućimi u ovoj državi; kakovi vladaju odnošaji među pojediniimi plemenima; da li je i kakvoj mjeri pojedina narodnost predovala ili nazadovala, dotično li se je pomnožila ili umanjila. Upravo ti jesu od velike važnosti za statistiku dotično za vladu, da može odjedn toga čieniti brojnu i moralnu po pojedinih plemena, ter da uz- ugne urediti svoje postupanje obzi-

rom na promicanje duševnih i ma- terijalnih koristi dotičnoga naroda.

Imade li pako popis puka odgova- rati toj važnoj svrsi, obaviti bi se morao posve neprisiļeno, bez svakog pritiska, bez ikakvog upliva. Uspjeh toga popisa imao bi biti zrealo, u kojem bi se odrazivali istiniti i pravi odnošaji svakoga plemena za sebe i jednoga plemena napram drugomu.

Zakonodavac računao je bez dvojbe jedino na takav popis puka i to mu bijaše zaista jedino pred očmi.

Nu kod nas vladaju čudnovati od- nošaji.

Kod nas se pripoji i najneuduzni- jemu pitanju preko noći politički zna- čaj. Tako će biti bez dvojbe i sa po- pisom puka.

Na mjesto, da bi služilo svojoj pravoj znanstvenoj svrhi, služiti će raznim političkim strankaim u pri- vatne strančarske svrhe. Kako upo- trebe svaku priliku, tako su uporabili i zadnji popis od godine 1900. a neima dvojbe, da će upotrebiti i sa- dašnju priliku.

Medjutim nije to ništa tako čudno- vata, kako se na prvi pogled čini, već je to naravska posljedica nepre- stanog narodnog boja, koji vlada među pojediniimi narodima.

Uvažiti se to, pruža upravo popis puka pojediniim strankam ili narod- nostim najugodniju priliku, da se tim okoriste.

Uspjeh popisa pučanstva služi za

mjerilo oblastim, obzirom na zahtjev pojedinih naroda, da se njihov jezik rabi u javnom životu. Akoprem nije to našelo opravdano — jer pravica ostane uvijek pravicom, nek ju traži veći ili manji broj osoba — jest ipak žalibože u krieposti. Ta vidimo da- nomice i posvuda kako jači slabijega tlači. Radi toga će nastojati sve na- rodnosti, osobito pako one, koje imadu u svojih rukuh nadviadu po nepravdi, da nabroje što veći broj svojih su- plemenika, da sačuavaju tako sobi moć i za budućnost.

Tako će postupati i naši žestoki narodni protivnici — Italijanaši. Oni će se takodjer svakojako mučiti, upo- trebiti će sva sredstva, da nam ugrabe što više osoba naše krivi i našega je- zika, jer se njihovo gospodstvo nad nami temelji na krivici, te ga mogu jedino krivicom i nadalje pridržati.

Koliko više budu ugrabili ljudih našega roda, tim veći biti će njihov broj a usljed toga će drzovitije vikati: „eto, toliko i toliko je nas; Vas pako (Slavena) je samo toliko; radi toga je posve naravno, da mi vladamo u ovih krajevih, ne pako Slaveni“.

Vlada će se obazirati na taj glas, a bojimo se da će ga i uvažiti — kako je to do sada činila.

Protivnici naši napeti će sve sile, da postignu rečenu svrhu. To će njim poći tim laglje za rukom nebudemo li svi i svagdje nastojali, da nas ne- prevare, da nikoga našega roda i je- zika među svoje neupišu.

Ali njim će pomoći na žalost i sam način popisivanja. Na temelju čl. XIX. spomenutoga zakona mora kod po- pisa svatko kazati kojim se jezikom služi u svakidanjem životu i koji je njegov obćeovni jezik. To je pako ona pogibeljna mreža, u koju se ulovi lahko onaj, koji nije oprezan. Eto primjera tomu: Našega puka imade po sviti gradićih Istre. Tuj je na- stanjen ili dolazi na radnju li je u službi. U tih gradićih govori se vo- činom talijanski. Taj naš puk nauči se za silu kojogud besjedu talijanski, te se tim pomaže obće s Talijani. Ali tko će pametan reći, da je on Talijan, jer znače za silu kojogud rieč talijansku! Talijanski gospodari, djeleladci, poduzetnici itd. loviti će u rečenu mrežu naše radnike i služin- čad, kojim će kazati: *tà vi govorite talijanski*, te će ga upisati među Ta- lijane. Dogoditi će se mnogo sluča- jeva, da će osobe, koje se neznadu pošteno ni prekriti talijanski, ubro- jene biti među Talijane, jer progov- ore u svakdanjem životu kojogud besjedu talijanski.

Treba dakle, Istrani braćo, da bu- demo svi na oprezu, da nezapadnemo u talijansku mrežu, il da nedodjemo među ljude, koji nisu ni po rodu ni po jeziku naši. Kad se bude kod po- pisa pitalo, kojim se jezikom služimo u svakdanjem životu, kazati valja onaj jezik, kojim govorimo u obitelji, kojega su nas naučili naši stariji t. j.

Slavenski bogoslužni jezik u Istri.

(Nastavak.)

Ona se od to doba — premda u više vrata napadnuta — sve većma širila po Istri, Dalmaciji, Panoniji i Moraviji i mnogo pomogla k širenju sv. Vjere Isusove.

U XVI. stoljeću pojavio se zlokobni pro- fanizam. Tadanji reformatori Stjepan Kuzel Istrijanin, Antun Dalmatin, Prim- ober, uz neke svećenike, uzeše rabiti vjenski jezik, te uzomgnu čim uspješnije li protestansku vjeru, a to bijaše tako- r jedan od ponajglavnijih uzroka te se ono vrijeme počelo od rimokatoličke one mrziti staroslovjenski jezik u krvi- tvari i Dalmaciji. Puljski biskup Claudij- zamon odlučio je svojim dekretom od 1693. ukiniti sasvim u svojoj bisku- pi staroslovjensko bogoslužje, nu nije mu posredilo.

Pod ovu biskupiju naime spadao je tada- dan Rieka sa zbornim kapitolom i arhi- epiškom koji su od svakada slovjenški jezik u službi božjoj rabili.

Francuz Barbaro rodom iz Motaka, onda

patriarha Ogljaski, sazvač je g. 1696. po- krovnjaki crkveni sabor, na kojem se pre- ložilo da se imadu slovjenški Misali i ča- soslavi pregledati i popraviti uz pridatka da je željeti da se koliko više moguće iz- reno iz svih crkava slovjenški Misal i ča- sloslov.

Pod patrijaršiju Ogljasku spadahu u ono vrijeme: biskupija Koparska (Capodistria), Novogradska (Cittanova) i Porečka (Pa- renzo). Vojska slovjenkom bogoslužnom jeziku napovjedala se onda po kvarnerskim otocima i po čitavoj Dalmaciji.

Nu i onda kao i vazda je taj jezik na- šao odlučiti branitelja i zagovornika. Takav jedan bijaše vriedni nadbiskup u Spiljetu Stefan Kozma, koji je godine 1088. sazva- u Spiljetu pokrajinski crkveni sabor na kojem se među ostalim zaključilo: „*da ima naime Svećenstvo u onim krajevima gdje vlada staroslovjenski jezik tako da se nitko nesmiје ređiti u svećeniko ako prije ne nauči toga jezika, pošto ima Slaven u obće isto pravo do svojeg slavenskog kao Latin do svojeg latinskog jezika*“. Ovaj za-

ključak djelovao je takodjer na Istarsku crkvenu oblast, jer znamo da se na po- krajinskom crkvenom saboru u Poreču 45 godina kasnje, naime godine 1733. zaklju- čilo da se ima ustanoviti sedam ispitatelja za staroslovjensko Bogoslužje, koje bijaše onda skoro svuda rašireno po onoj biskupiji.

Premda je slovjenško Bogoslužje u Istri i drugdje po Dalmaciji naišlo na mnoga suprotivštine, ipak se nije moglo nikako istriebliti. Veliki i učeni Papa Benedikt XIV. (1740.—1758.) nastojao je iz svih sila uz pripomoć Istarskih biskupa V. Zmajevića, Mateja Kararana kao i dalmatinskih A. Katića, P. Bizza i t. d., da podigne slo- vjenški bogoslužni jezik na časno mjesto, s kojega bijaše po nepravdom svrgnut. Isti Papa želeć da u Istri i Dalmaciji sta- roslovjensko bogoslužje nepropadne podize u zavodu Urbanovu (Collegium Urbanum) stolicu za staroslovjenski crkveni jezik.

Napokon je dobro znano tomu P. Biskup. Ordinarijatu kojim je glajem zaodjenu sadašnjji veliki Papa Lav XIII. svojom gla- sovitom okružnicom „Grande Munus“, koji mnogim epistolima i riječima pokazuje posu-

bitu otčinsku skrb za slovjenške narode, navlastito za hrvatski narod, koji će mu za to ostati zahvalan dok bude svieta i vjeka.

Da je slovjenški bogoslužni jezik obsto- jao od IX. do XIX. vjeka u Istri jasno nam svjedoče mnogi spomenici glagolski pisani, rasijani po Istri. Ima crkvena kojim su stiene iznutra prekrivo lepim glagolskim napisima kao u Humu (Colmo), u Draguču, gdje ima takodjer još danas službenih matice glagolski pisanih. U samom Buzetu ima zvono sa glagolskom ljetnicom g. 1541.: u Podružnici sv. Duha kod Šterpeda nosi izvana za glavnim oltarom ispod samog krova uzidanu crkvenu ploču sa glagolj- skim napisom od 1500. mjeseca aprila dana 6. Na crkvići sv. Ivana Krstitelja na malom Mlunu u istoj buzatskoj župi ima glagoljski napis od 1555. Dalje na Vrhu (Buzetski dekanat) ima kropicnik na pod- nožju tik zemlji usječeno glagoljski g. 1566. Oduž odlomak cručeno — sada obnovljeno — crkvice sv. Antuna na Vrhu koji je i tiskan u Kukuljevićevih „Monumenta hi- storica“ dio I. nosi glagoljski usječenu

jezik hrvatski ili slovenski. Onaj jezik, kojim se kadšto služimo u službi, nije naš materinski jezik, već onaj, kojim govorimo kod kuće, sa svojom obitelji. Ako i govori jedan ili drugi od nas više jezika, samo jedan može biti materinski, i taj jezik moramo priznati za obćevni.

Kuće gospodari i djelodavci moraju paziti, da svoju čeljad upišu pravedno u popisne listine, jer svaka krivica dodje na svietu, pak krivac mora biti kažnjen. Gospoda svećenici, učitelji i svi oni, koji pošteno čute i rade, moraju ići na ruku kmetu, koji nezna pisati. Neuka kmeta valja čuvati od protivničkih agitatora i nepozvanih popisaca, koji će se puku narivavati. Gospodari ili djelodavci neimaju pravice narinuti svojim radnikom ili služničadi tuđji jezik kao obćevni, te imade svatko pravo, da upiše kao svoj onaj obćevni jezik, kojega sam hoće.

Budu li naši protivnici ili popisaci tvrdili, da je obćevni jezik onaj, kojim se najviše služimo u tuđjoj službi, odgovoriti njim valja, da tomu nije tako, jer je namjera rubrike „obćevni jezik“ ta, da se ustanovi narodnost dotičnika. Kao obćevni jezik moramo dakle proglasiti jedino *svoj materinski jezik*, makar i govorili i druge jezike.

Istrani braćo! Budite oprezni, ne dajte se od nikoga zasliepiti. Budu li vam gdje god silom narivavali tuđji jezik, vi ga odbijte. Zakon nedozvoljava nikakva nasilja, pa ako se komu dogodi, da su ga proti njegovoj volji upisali među Talijane, neka to prijavi predsjedništvu političkog društva za Hrvale i Slovence Istre u Pazinu, koje će besplatno tražiti, da se zakonu zadovolji.

Popisati se moramo svi, zato treba da se priglasí svatko k svojem jeziku. Štujemo tuđe, branimo svoje, pak će i nam sinuti bolja budućnost.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Hrvatsko kazalište u Pull. Večeras priredjuje nam naš dramatski odjek u dvorani Narodnog Doma toli očekivanu

godinu 1463. Podružnica sv. Lucije na Breulu (župa: Roč, dekanat: Buzet) nosi nad ulazom u crkvu podulji glagoljski napis od 5. Juna 1606. Na župnoj crkvi sv. Bartula u Roču na sjevernom zidu je primitivno usječena godina 1492. Isto je usječeno na vratima Ročke kapelanije. Nad gradskim vratima u Humu čita se u kamen glagoljski usječeno ljeto 1502. mjesec augusta dne 12. Isto na župnoj crkvi na Humu blizu velikih vrata izvana uzidana je stara ploča s glagoljskim napisom punim krtica od g. 1609. Na zvoniku iste Humske crkve ima usječeno glagoljsko ljeto 1552. Na zvoniku u Sovinjaku (dekanat: Buzet) napis od g. 1557. U crkvi sv. Mateja u Slumu nad Buzetom nosi u presbiteriju jedna peta gotičkog svoda (ona što stoji prema sjevero zapadu) glagoljska pismena t. j. godinu 1555. Takovih napisa ima gotovo u velikom obilju po čitavoj Istri. Ima i Misala i časoslova. Godine 1874. nalazio se Levakovičev Misal u Kerkačevu (sada je u Buzetu); jedan dio časoslova nalazio se u Padeni podružnici Kerkačevske župe g. 1874. A Bog sam znao

operetu „Sirotna djevojka“. Članovi dramatskog odsjeka nisu želili truda, da se predstave našem občinstvu i u opereti, te ne dvojimo da će občinstvo i nagrađiti taj njihov trud mnogobrojnim posjetom. Kod ove operete igrali će orkestar vojničke glazbe, a pjevače izvještava je učitelj glazbe g. H. Vogrič, koji će i ravnati operetom.

Upozorujemo naše občinstvo na ovu večer, da vidi kako se i u našem liječom hrvatskom jeziku dade operete izvodjati, a osobito onim našima, koji još nisu imali prilike viditi operetu u hrvatskom jeziku, te će večeras imati prilike da prosude, kako i mi Hrvati ni na tom polju ne, ostajemo za drugim kulturnim narodima.

Slovensko kazalište u Pull. U subotu i ponedjeljak imali smo prigode da se naužijemo liepog predstavljanja naše braće sa slovenskog kazališta u Ljubljani. Zali bože ne dostaje nam prostora, da objerijne progovorimo o obim predstavljanjima, ističemo samo to, da je občinstvo bilo vrlo zadovoljno i prve i druge večeri. Posebice moramo istaknuti gdju Bukšekovu i g. Nučića prve večeri u „Sebastianu“, kojima je dostojno stajao uz bok g. Molek te g. Iličić. Druge večeri „Brat Sokol“ bila je također izvrstna gdja Bukšekova, kao prava razmožena i usidjela kuharica.

U glazbenom djetu druge večeri istakla nam se gdčna Thalerjeva sa liepim glosom i pievom, što sve syladava bez ikakvog napinjanja, a gosp. Bukšek nam je vrlo liepo odpjevac dvie romance. Uz njih odpjivali su također llopo svoje pjesme g. Iličić i Povho (šaljivi komad zaljubljenog kadeta u pričavi). Kvintet (gdna Thaler, gg. Bukšek, Iličić, Molek i Povho) iz operete „Raspitana žena“, morali su na burni zahtjev občinstva opetovati. — Na glasoviru pratio je pjevače vrstni učitelj i glazbenik g. Vogrič.

Mnogobrojno občinstvo, koje je pohvalno obje večeri u velikom broju prisustvovalo predstavama, burno je odobravalo umjetnicima i po više puta izazvalo na pozornicu.

Opet ističemo, da je osobito parter bio obje večeri pun odličnog občinstva, gospode i gospođa, što je vrlo pohvalno.

Užalok obih večeri imademo zahvaliti dramatskom odsjeku Sokola, koje je pozvalo odlične predstavnike ljubljanskog kazališta na gostovanje. Preporučujemo pak dramatskom odsjeku, da bi nam dozvoljamo također osječko kazalište, koje gostuje sada na Susaku, da nam dade par operetnih predstava na čemu bi naše občinstvo bilo vrlo zahvalno.

Izlet učenika pazinske hrv. gimnazije u Pulu. U ponedjeljak 2. t. mj. posjetilo je 35 učenika II. razreda pazinske hrvatske gimnazije naš grad u pratnji ru-

koliko je takovih glagoljskih spomenika, apisa, knjiga spaljenih i uništenih od protivnika staroslovenske službe božje po Istri! Slično je i po drugih dekanatih Istre. Veledučeni profesor slavistike u Beču Dr. Jagić piše: „U Hrvata vladade od iskona glagoljsko pismo . . . ; već tečajem prve dobe (doba borbe od 9.—12. vieka) rasprosti vaše se glagoljica po dalmatinskim i hrvatskih otocli i po zapadnoj Istri. Iz razvoja Istranskoga doznajemo sasvim vjerodostojno da su onuda (po Istri) već u XII. stoljeću upotrebljavali u svih službenih spisih, koji su prostomu puku namijenjeni bili, hrvatski jezik u glagoljskom pismu . . . dapačo isto dopisivanje među hrvatskom gospodom vodjaše se u glagoljici . . . U svih zemljah od južno Dalmacije do Kranjske i od dalmatinskih i kvarnerskih otoka čak do Štrigona u Medjumurju rabila se 14. i 15. vieka crkvena i svjetska glagoljica.“ (Jagić: primjeri: II. XII. i XIII. XVI.) Historijska je činjenica da je pomenuta glagoljica naročito u 16. vieku iz Istre prešla ča u neke predjele Kranjske i Štajerske! — Istranom je staroslovensčina

valetja g. Kosa i prof. Brokčića. Do podne razgledaše znamenitosti grada, te otkripiše se u Narodnom Dому, podjelo parobrodom na Brioni, gdje su bili redaca dočekaní od vlasnika otoka g. Kupelwiesera. Na večer vratíše se u Pulu odmah satima u Pazin.

Ravnateljstva gimnazije i ovim putem avesrdno zahvaljuje g. Kupelwieseru uz ljubeznom susretanju izletnika a osobito pak, što je g. Kupelwieser svojim parobrodom besplatno poveo učenike na Brioni i natrag.

Ulopl dar rođnoj obćini. Naš poznati rođak u Puli g. Niko Mardesić poklonio je svom rodom gradu Komizi vrlo krasno mramorno poprsje Nj. Vel. cara i kralja naravne veličine, što predstavlja Nj. Vel. u dobi god. 1866., u spomen slavni i junackih dana Komizana od 18.—19. Julija 1866. Darovatelj je odredio, da poprsje resi občinsku dvoranu u Komizi.

Glavna skupština družbo sv. Ćirila i Metoda za Istru druzt će se dne 5. lipnja ove godine u Cresu.

Ovdje u Pull sprema se za taj dan izlet u Cres posebnim parobrodom, o čem ćemo javiti pobliže na vrijeme.

Promjene u voznom redu željeznice Pula-Divača. Od 1. maja t. g. uvedeno su na pruzi Pula-Divača neke promjene pri odlasku, i to: vlak koji je prije odlazio iz Pule u 2.30 po p. lči će sada u 2.20, a brzovlak što je odlazio u 6.48 odlazi će sada u 6.40; na *dozaku*: vlak što je dolazio prije u 8.55 večer dolazit će sada u 9.27 večer, a brzovlak dolazit će sada u 11.52 u večer.

Koparski kotar:

Za slovensku školu u Kopru. Povodom zadnje željezičke nesreće kod postaje Milje — na pruzi Trst-Porač pao je žrtvom kako je poznato — sudac na kotarskom sudu u Kopru i odličan slovenski rođoljub g. Josip Simičić!

Njegovi prijatelji i štovatelji u Kopru odlučše, da počaste uspomenu njegovu, sakupljati milodare za ustanovljenje slovenske pučke škole u onom gradu.

U tu svrhu raspisali su pozive na sve znance, prijatelje i štovatelje pokojnikove, da doprinesu milodare za spomenutu nakanu. Milodari neka se šalju privremenom odboru za ustanovljenje slovenske pučke škole u Kopru, koji će taj plodonosno uložiti u tamošnju posujilnicu i štedlopicu, ili još bolje na „Posojilnicu in hranilnicu“ u Kopru.

Sjetite se družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru!

glagoljskim pismom još sada uz sve progone i suprotivštine mila i draga kao zjenica oka. U crkvah gdje bijaše početkom XIX. stoljeća pr nekas ukinula još danas ginu za njom i žele da im svodovi crkveni iz nova odjeknu sludkim glasovima staroslovenskine. Svjedokom nam je susedna Porečka biskupija. — To sveto bogoslužje bilo je — kako se već reklo — u više navrala napadnuto, zlobno progonojeno, pogrdjeno i izmehavano. Da se ga ukloni iz crkve, rabilo se svakojako neliepo oružje. Zvalo se čak u pomoć svjetovne vlasti da ga pomognu istriebili, pa evo uz sve klevete, uz svo zasjedno rovanje, uz sve pakostne laži i nasilje, slavenaki jezik u službi Božjoj, ako i ckrnjen — nije i nemože ihli istriebljen, jer je, to „djelo Božje“, koje je vrlo pripomoglo k širanjju sv. Vjere Isusove.

Buduć je slavenaki jezik, kako se vidi, općtovnim odlukama i svećenim potvrdoma uatmenim i pismenim mnogih rimskih papa kao Hadrijana II., Ivana VIII., Inocencija IV., Benedikta XIV., Lava XIII. i drugih uveden u sv. crkvu rimokatoličku

Razne primorske

Za tlesniji savez izmedju jugoslavenskih zastupnika na osrevinskih vieća. Na carevinskom vieću ulaze zastupnici naših južnih zemalja Hrvatske i Slovence podijeljeni u dva kluba, jedni i drugi se nazivaju „Svezi Jugosl. zastupnici“ drugi u „Slovenskom klubu“. Jedni i drugi imadu pako zajedničku Narodnu saveznoj su nešto tlesnije vezani. Ali ta „rodna svrha“ neodgovara ni narodnim političkim potrebam južnih zastupnika, pa se je stalo raditi na to, da bi se o kluba naših zastupnika na drugom tome bolje i tlesnije približata i vezala. U svrhu izabrani su odbori, koji su južni viećali o predloženih za to pravili i koje se početkom maja sastali, da konačno odluce ono, što bi moralo biti korisno oboj kluba i uspješno za njihovu buduću Opravdana je želja avakog pravog rodoljuba, da bi došlo izmedju naših zastupnika na carevinskom vieću do što tlesnije i što iskranije sveze, koja bi njim omogućila, da odlatte što veću korist za naš rod na jugu izvojlste.

Što radi kompromisni odbor? Ovi i sličnim pitanjima šalju naš prijatelji raznih strana naše pokrajnje željni znati šta radi na sjednicama kompromisni odbora za narodno izmirenje u Istri.

Na žalost našu, a možda i na sramotu moramo odgovoriti znatiželjnim prijateljima da neznamo o tim sjednicama ni zaključcima ni više ni manje nego li znaju oni. Zadnje vijesti o dogovoru naših i talijanskih odaslanika u tom odboru doznali smo iz talijanskih novina. To smo vijesti iz našoj novinarskoj dužnosti priobćili. Ovi su vijesti svojim novinam priobćili talijanski članovi kompromisnog odbora, koji ne drže odobrovog zaključka, da se ništa javnost uznemirivali prauranjenim vestim čega se strogo drže naši odaslanici. O zadnjeg priobćenja talijanskih listova prošlo je već dosta vremena te o radu kompromisnog odbora možda nikakva glasina. Kako da si to protumatimo? Jednostavno tako, da odbor neobdržaje sjednica, ili at je obdržaje, ne dolazi do željenih zaključaka — pak se razilazi otako, kako se je sastao. Takav postupak mora da prijateljskim članovom odbora i u obće o tajvoj talijanski strani Istre. Ta njima ne žuri, oni se čute dobro, njima ne treba kompromisa ni mira pošto imadu svu vlast u rukama. Oni bi stalno željeli da ostane današnje stanje u Istri do konca svietovani gospodari a mi sluga? Čemu dakle žurili se ili žasto bilo u čemu popaštati, kad njim bolje nemože nikada više biti nego im je sada.

Pojmiljivo je dakle i logično, da će talijanski članovi kompromisnog odbora za-

dužnost je i potpisanih da tu „prekrasno biljku Otea nebeskoga“ zagovaraju i obranu od svake pakostne navale pa da joj Božjom pomoći iz „opet ono visoko mjesto za hrvatsko i slovensko vjornike u Istranskim crkvah sa kojega“ bijaše svrgnuta. Uvjereni su da će jedino tako svanuti bujni danak po sv. rimokatoličku Vjeru u Istri. Svaki protjvni pokušaj, mogao bi imati kobnih posljedica po Vjeru i moral kako imamo već očevidnih, dokaza u našoj biskupiji. — Oslanjajuć se na sve što evo — sine i et studio — rekomo obraćamo se vrudom molbam na taj P. Biskup. Ordinarijat da nam Slavisci istu od sv. Stolice:

1. porabu slavenkoga jezika u svim onim crkvama, gdje se danas u većoj ili manjoj mjeri rabl slavet, u obće u službi Božjoj za Hrvale i Slovence, koji svi su ga hodvojbano u njoj imali.

2. Da se čim prije opet podigne stolica za staroslovenski jezik u seminaru Gorickom, koja bijaše negdje oko g. 1860. neopravdano ukinuta.

(Sledi)

Natječaj.

U komunalnoj maloj realnoj gimnaziji u Voloskom-Opatiji ima se početkom školske godine 1910./11. popuniti mjesto učitelja njemačkoga jezika kao glavne, a hrvatskoga jezika ili klasične filologije ili historije i geografije kao sporedne struke. U pomanjkanju takova učitelja popunit će se mjesto učiteljem, komu je njemački jezik sporedna struka, a hrvatski jezik ili klas. filologija ili historija i geografija glavna. S tim mjestom skopčana su beriva normirana zakonom za učitelje srednjih škola u Austriji.

Ne nađe li se usposobljen učitelj, namjestit će se suplenat s pravom stalnoga namještenja nakon stečenog usposobljenja. Suplentu odredit će se nagrada primjerena mjesnim prilikama.

Na ovo mjesto raspisuje se ovijem natječaj do konca mjeseca svibnja o. g. Molbenice valjano obložene neku se uprave na Glavarstvo općine Voloske Opatija.

Glavarstvo općine.

VOLOSKO, dne 28. travnja 1910.

Lječnik za očne bolesti Dr. J. Ožbolt

bivši lječnik i operateur na bečkoj klinici Prof. Fuchs
ordinira u svom ambulatoriju na Rieci (Flume) Piazza Andrassy N. 2, II. kat. od 10—12; 3—4.

ZASTUPNIKA

za rasprodaju podstavka za razglednice i vrecica od papira traži
Franjo J. Šušek; Plzenj (Česka).

Poduku u glasoviru, pjevanju, teoriji harmoniji itd. daje vrstan kapelnik i skladatelj.

Poblize upute u tiskari
Laginja i drug, Via Giulia br. 1.

Lahka zasluzba za svakoga

4 do 10 kruna na dan
prodajom robe za svakoga neobhodno potrebite. Poslijite Vašu adresu uz 75 para u markama i primit ćete uzorak i cjenik.
Firma F. P. 169
Beč, VII. Mariahilferstrasse 76.

Potrošno obrtno gospodarsko društvo u Buzetu

traži gostioničara

za svoju gostionu u „Narodnom Domu“.
Za informacije obratili se je na predsjedništvo g. rjnog društva.

Pozor! Pozor!

50.000 para cipela.
4 para cipela samo za K 8—.
Radi obustave plaćanja više vel. kil. tvornica povjerenje mi je rasprodati veliku zalihu cipela ispod tvorničke cijene. Ja prodajem zato svakomu 2 para cipela na podvez za godinu i 2 para za godinu, smjede ili crne kože, gab. brnina sa čvrsto zaštitu podplatom, vrlo ukusne najnovijeg oblika. Veličina po broju.
Sva 4 para stoje samo K 8—
Kazalište pauziceem
P. LUST, izvoz cipela
KRAKOV, br. 93/S.
Promjena dozvoljena, a na zahtjev vraćam i novac.

sa slušavci odobravanjem i pljeskanjem a glazba zalgra „L'Inno all' Iria“.

Iza toga prošli su visoki gosti svo izložbene prostorije, koje nisu jošte posve uredjene i gotove. Mnogo bijaše stranača iz Trsta i iz raznih gradova Istre.

Kao dobar znak za podpunu uspjeh izložbe smatraju Talijanci činjenicu što je carski namjestnik prvi nabavio izloženu sliku talijanskog slikara Grimani-a. Viest o toj nabavi razširila se u izložbi striclovitom brzinom.

Ove podatke vladimo iz talijanskih listova.

Za istarske željeznice. Za posljednje audijencije, koju su imali svi istarski zastupnici na carevinskom vjeću sa odaslanicima raznih društava Istre kod ministra financija viteza Bilinskoga radi novog porreza na vino, povelu se je također rječ o potrebi novih gradnja i dogradnja željeznica u Istri! G. ministar je priznao važnost i potrebu nekih novih željezničkih gradnja te je obećao, da će nastojati po mogućnosti izraženim željam zastupnika obiju naroda Istre zadovoljiti.

Mjesto zemaljskog živinara. U 15. broju našega lista priobćili smo oglas natječaja zemaljskog odbora za Istru za jedno mjesto zemaljskog živinara. U natječaju se zahtjeva među ostalim poznavanje talijanskog, hrvatskog ili slovenskog jezika. Taj je natječaj jurve iztekao i molbe biti će već kod zemaljskog odbora u Poreču.

Mi neznamo koliko je i kakvi su molitelji za to mjesto, ali držimo, da će se zemaljski odbor kod imenovanja zemaljskog živinara držati strogo slova natječaja, t. j. da će imenovati samo i jedino onoga molitelja, koji bude poznao u rječ i u pismu oba zemaljska jezika. To je rečeno u predpostavi, da imade takovih molitelja; ako ih pako nema, neka se razpiše ponovno natječaj.

Neima dvojbe o tom, da bi zemaljski odbor mogao imenovati zemaljskim živinarem molitelja, koji nebi poznao u govoru i u pismu talijanski jezik. I to je pravo! Ali na isti način imamo mi pravo zahtijevati, da budući zemaljski živinar poznae u rječ i pismu i drugi zemaljski jezik, t. j. hrvatski ili slovenski jezik. Pa to se zahtjeva i u raspisu natječaja, kojega se mora držati prva autonomna oblast pokrajine. Pišući ove redke došao je na nam um uredovni natječaj istoga zemaljskoga odbora na jedno mjesto računarskog vježenika kod zemaljskog računovodstva u Poreču. I tamo se je zahtijevalo poznavanje zemaljskih jezika. I za to mjesto bijaše molitelja, koji poznaju u rječ i u pismu ne samo talijanski i hrvatski jezik, nego također i druge jezike. Ti molitelji imadu sve propisane nauke i potrebite svojstva pak smo ljubopitni da li će se zemaljski odbor i u ovom imenovanju držati slova vlastitog natječaja.

Poznamo svi dobro naše „Puzaveci“! Gorko uspomene bivši trčanski-koparati biskup Nagl okupio je bio oko sebe četica mlađjih slavenskih i talijanskih svećenika, koji su slepo provadjali njegove naloge, koji nisu uvijek bili na čast božju, na korist sv. vjere i vjernika. Jedna četica tih selenih reformatora i nadobudnih „Puzavaca“ širila je nazore i težnje svoga gospodara u nazovi katoličkom listu „L'Amico“, a druga u pobožnom listiću „Zarja“.

Gospodu reformatore oko talijanskoga nazovi katoličkog lista udarili smo opetovno po pratima, radi njihovog nekršćanskog pisanja i postupanja prema našem narodu. U pobožne „Zorase“ nismo dirali premda smo za to dosta pavota i prilike imali. Ni danas ne bismo ih spominjali, da nas nije na njih upozorilo glasilo slovenskoga pučko-katoličke stranke u Kranjskoj t. j. ljubljanski „Slovenec“, kojemu neće valjda ni talijanski reformatori, ni slavenski „Puzavci“ prisiti bilo kakvu liberatnu krplicu.

Spomenuti list priobćuje naime u br. 92. od 25. pr. mj. pod naslovom „Navala na naše državne zastupnike“ slijedeću viest: „Neprestašno zalietavanje nekoga pisarka trčanske „Zarje“, koja izrabljuje katoličku vjeru u tu svrhu, da hoće s istom braniti svoje osobne pužavke nazore, ignorirali smo do sada dosljedno, ali sutiti nemožemo sad, kad no napada sve naše državne zastupnike. Muž, koji je nedavno pisao, da narod ništa ne vjeri ni u politici ni u crkvi i dr. „svako dobro dolazi samo odozgo“ usudjuju se u ime katoličke vjere, u istinu pako radi svoga bezkonačno omedjašenoga stanovišta, prosudjivati i odsudjivati približnje Jugoslavenskih zastupnika u Beču! Evo kako je načarao „katolički moš“ u jednom katoličkom listu na svijetu: „Na svaki način pako zanimivo je to: i za katoličke stranke veoma poučna činjenica, da je jalov svaki pokus približanja na račun naših svetih načela i na iztceanjen neke narodne radikalnosti na našoj strani. Čini mi se, da nas hoće učiti onu istu istinu također ono mučno kpačenje „iskrenih odnošaja“ medju jugoslavenskim klubovi u našem državnom saboru. Nezatvarajmo očiju, učimo se radje! „Naša sveta načela!“ Ako to nije licamjerstvo i poruga Boga samoga, je svakako ludorija, kakvu treba svetiljkom godanu tražiti. Tko nazire u približnju obiju jugoslavenskih klubova u Beču u svrhu političkog ojačanja „Slavenske Jednote“ u borbi proti vladi kakvu protikumu s katoličkim načell, taj je doista čvrsto pogodjen, ako to pako piše list, obćenito pogibeljan. Naša stranka pako i njezini zastupnici u Beču nemogu ništa drugo nego li da pomiluju takvog čovjeka, list pako, kojim upravlja, smatrati protivnikom naših načela te ga pobljati dotle, dok naši pametni trčanski istomišljenici ne učine, što se je doduše već odavna moglo očekivati: promjeniti odnošaje, koji nisu na mjestu kod uredjivanja katoličkoga pučkoga lista i koji su našim pučkim načelom otrovno protivni“.

Tako ljubljanski „Slovenec“, glasilo nesamo slovenske pučke stranke, nego i slovenskoga svećenstva u slovenskih pokrajinah.

Novi zakon o ribarstvu. Iz Beča nam javljaju da se na ministarstvu izradjuje nova zakonska osnova, koja će se udnositi na ribarstvo i koja će biti u savezu sa osnovom za osjeganje ribara.

Zanimiv je u današnjem broju našeg lista iskaz sreće od Samuela Heckscher senr. u Hamburgu. Ova kuća je radi brze i točne isplate dobivenih iznosa ondje i u okolici zadobila takav glas, da i na ovom mjestu upozorujem svakoga na današnji oglas.

ZAHVALA.

Nemogu snaći dovoljno rječ, kojima bih se zahvalio voleuč. g. Dru. D. Clottli-u, obćinskom lječniku u Buzetu, na brizi i ljubavi, kojima je liečio moje dvoje djece i konačno svojom vještinom posvema izliečio od vrlo pogibeljne bolesti.

Hvaledi mi od sveg srca neka mu Bog naplati njegov trud i brigu.

Račjavan-Lančec mjesec travnja 1910.
Ivan Černac, postolar.

Naučnik

za knjigotiskarsku struku prima se u nauk. Isti mora da je svršio dva razreda gimnazije ili realke te navršio 14 god. i podpunoma zdrav.
Poblize upute u papirnici Laglaja i drug, Pula, ulica Giulia 1.

sa nagodhom što više budu mogli, oni su gospodar polotja; oni mogu ovako samo dobiti, dočim bi, pa i lošim za nas nagodhom, morali bar nešto izgubiti. Očito dakle napried — misliti će si oni — dok možemo, la nama ništa nefali, imamo sili, a tko je gladan neka sitne trbuh.

Mi smo predviđjali ovakvu nepoštenu igru s članovi naše stranke u epomenutom odboru, dapače mi smo mnogim kazali odmah čim je bio izabrao kompromisni odbor, da se nitamu dobru od njega ne nadamo. Kad smo najme doznali koje članove sabora bira u kompromisni odbor talijanska saborska većina kazali smo otvoreno: kad Talijani biraju onako zagrižene i onako ljute naše narodne protivnike u kompromisni odbor, onda im nije stalo ni do trajna sporazumljenja ni do postena mira. Bojimo se jako, da se nismo tada prevarili i da će se naše proročanstvo prije ili kasnije izpuniti.

U tom nas podkrlepljuje dugotrajni norad ili slutnja kompromisnog odbora, koji nedaje o sebi nikakva znaka života na dan.

Reći će nam se možda, da imadu Talijani ovaj čas drugoga posla, da im zadaje dosta brige njihova izložba u Kopru, da se za sada nemogu baviti drugim pitanjima itd. što mi rado priznajemo, ali nas nebriga njihova izložba, to je njihov privatni posao, oni su za to morali i prije znati, pa ako pravedno i pošteno misle s nama (o čemu jako dvojimo) morali su urediti svoje poslove tako, da bi se bilo moglo jedno i drugo pitanje pravčasno riješiti.

Otvorenje talijanske izložbe u Kopru. U nedjelju dne 1. maja otvorena je svečanim načinom istarsko-talijanska izložba u Kopru. Otvorenju prisustvovao je od strane carskih oblasti carski namjestnik knez Hohenlohe sa suprugom i odjelni predstojnik Dr.-Riedl iz Beča, koji je zastupao ministarstva trgovine i javnih radnja. Od strane zemaljskog odbora bio je prisutan zemaljski kapetan Dr. Rizzi, koji je kao počastni predsjednik izložbenog odbora izložbu otvorio. Nadalje bijaše prisutni svi tri talijanski zemaljski prisjednici, zastupnici trgovačkih komora Istre i Trsta, trčanski načelnik i načelnici skoro sviju obćina Istre.

Izložba je strpana na trgu „Brolo“, na dvorištu i u sobama nekadanjeg samostana sv. Klare.

Predsjednik izložbenog odbora g. Juraj Vianelli (predsjednik trgovatke komore u Rovinju) pročitao je pozdravni govor, u kojem je rekao postanak izložbe, kako je stvoren veliki odbor, u kojem je zastupana čitava Istra, kako je taj odbor izabrao počastnim predsjednikom g. Dra. Rizzi-a, kako se je odboru odazvala izdašnom podporom carska vlada, zemaljski odbor itd. Zahvaljuje se svima, najpako carskomu namjestniku, koji je uložio svoj moguć upliv za dobar uspjeh izložbe. Od zemaljskog sabora nada se predsjednik, da će u budućem svojem zasjedanju dati izdašnu podporu kako to patriotski predlaže zemaljski odbor.

Zemaljski kapetan g. Dr. Rizzi odgovori čitavim govorom, kojim opisuje poteškoće, koje su stajale na putu tomu narodnom poduzeću te izrazuju nadu, da će uloženi trud donesti željene uspjehe. I on se sjeda zahvalnim srecim bogate vladine podpore. Nadom u najbolji uspjeh proglašuje izložbu otvorenom.

Suviše bi bilo i spominjati, kako su obćina slavili talijansku kulturu Kopra i čitave Istre.

Treći po redu pročitao je svoj govor carski namjestnik knez Hohenlohe, koji izrazuje najsrdačnije želje vlade za što sjajni uspjeh izložbe. Na koncu oduziše mu

1) Tako izvješćuje „Il Piccolo“. Op. Ur.
2) Di grazia, talijanski samo dio. Op. Ur.

Razne primorske

Na tlesnjil savez između Jugoslavenskih zastupnika na carevinskim vijećima. Na carevinskom vijeću nalaze zastupnici naših južnih zemalja Hrvatski Slovence podjeljeni u dva kluba, zajednički su naziva u „Svezi Jugosl. zastupnika“ drugi u „Slovenskom klubu“. Jedni i drugi imaju pako zajedničku „Narodnu svezu“ kojom su nešto tlesniji vezani. Ali ta narodna sveza neodgovara ni narodnim političkim potrebama južnih zastupnika pa se je stalo raditi na tom, da bi se o kluba naših zastupnika na drugom tlesnjil vijeću i tlesniji približala i vezala. U svrhu izabrani su odbori, koji su južni vijeći a predloženi za to pravilni i to će se početkom maja sastati, da konačno odluče ono, što bi moralo biti korisno obojima klubovima i uspješno za njihovu budućnost. Opravdana je želja svakog pravog rodoljuba, da bi došlo između naših zastupnika na carevinskom vijeću do što tlesnjil i što iskrenije sveze, koja bi njim omogućila, da odatle što veću korist za naš narod na jugu izvolye.

Šta radi kompromisni odbor? Ovim i sličnim pitanjima našli nas prijatelji raznih strana naše pokrajine željni što šta radi na sjednicama kompromisni odbora za narodno izmirenje u Istri.

Na žalost našu, a možda i na sramo, moramo odgovoriti znatiželjnim prijateljima da nismo o tim sjednicama ni zaključili ni više ni manje nego li znaju o zadnje vijesti o dogovoru naših i talijanskih poslanika u tom odboru doznali iz talijanskih novina. Te smo vijesti u našoj novinarskoj dužnosti probili. Ove su vijesti svojim novinama priborili talijanski članovi kompromisnog odbora, koji ne drže odborovog zaključka, da se nemojnost uznemirivati preuranjenim vijećima čega se strogo drže naši poslanici. O zadnjem priobćenju talijanskih listova prošlo je već dosta vremena te o radu kompromisnog odbora nitišta nikakva glava.

Kako da si to protumačimo? Jednostavno tako, da odbor neobdržaje sjednicu, ili ako je obdržaje, nečlanovi do željenih zaključaka — pak se razilazi ornao, kako se i sastao. Takav postupak mora da prijateljima članovima odbora i u obće čestavoj talijanskoj stranci Istre. Ta njima se nežiuri, oni se čute dobro, njima potreba kompromisa ni mira pošto imaju svu vlast u rukama. Oni bi stalno željeli da ostane današnje stanje u Istri do čuvenja svietlosti oni gospodari a mi sluga? Čemu dakle žuriti se ili zašto bito u čemu popuštati, kad njim bolje nemože nikada više biti nego li im je sada.

Pojmiljivo je dako i logično, da će talijanski članovi kompromisnog odbora za-

dužnost je i podpisanih da tu „prekrasno biljku Ota nebeskoga“ zagovaraju i obranu od svake pakostne navale pa da joj Božjom pomoći izve, a opet ono visoko mjesto za hrvatske i slovenske vjernike u Istranskim crkvama sa kojega bijaše svrgnuta. Uvjereni su da će jedino tako svanuti bolji dan po sv. rimokatoličku vjeru u Istri. Svaki protivni pokus, mogao bi imati kobnih posljedica po vjeru i moral kako imamo već očevidnih dokaza u našoj biskupiji. — Oslanjajući se na sve što ovo — sine ira et studio — rekosmo obraćamo se vrućim molbom na taj P. Biskup. Ordinarijal da nam Slavnoisti ishodit od sv. Stolice:

1. poručba slovenskoga jezika u svim onim crkvama, gdje se danas u vedjoj ili manjoj mjeri rabi slaveti; u obće u službi Božjoj za Hrvate i Slovence, koji svi su ga bezdvojbno u njoj imali.

2. Da se čim prije opet podigne stolica za staroslovenski jezik u seminaru Gorickom, koja bijaše negdje oko g. 1869. neopravdana ukinuta.

(Sliedi)

vnatelja g. Kosa i prof. Bračiča. Do podne razgledaše znamenitosti grada, te okriepivši se u Narodnom Domu, podjose prebroditi na Brioni, gdje su bili srećno dočekani od vladnika otoka g. Kupelwiesera. Na večer vratili se u Pulu u nodmah satima u Pazinu.

Ravnateljstvo gimnazije i ovim putem aversdno zahvaljuje g. Kupelwieseru za ljubaznom susretanju izletnika a osobito pak, što je g. Kupelwieser svojim parobrodom besplatno poveo učenike na Brioni i natrag.

Litopi dar rođnoj obćini. Naš poznati rođakub u Puli g. Niko Mardesić poklonio je svom rodnom gradu Komizi vrlo krasno mramorno poprsje Nj. Vel. cara i kralja naravne veličine, što predstavlja Nj. Vel. u dobi god. 1866., u spomen slavni i junackih dana Komizana od 18.—19. Julija 1866. Darovatelj je, odredio, da poprsje resi obćinsku dvoranu u Komizi.

Glavna skupština družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru drzat će se dne 5. lipnja ove godine u Cresu.

Ovdje u Puli sprema se za taj dan izlet u Cres posebnim parobrodom, o čem ćemo javiti поблиže u vrijeme.

Promjene u voznom redu željeznice Pula-Divača. Od 1. maja t. g. uvedena su na pruzi Pula-Divača neke promjene pri odlasku, i to: vlak koji je prije odlazio iz Pule u 2.30 po p. lči će sada u 2.20, a brzovlak što je odlazio u 6.48 odlazi će sada u 6.40; na dolasku: vlak što je dolazio prije u 8.55 večer dolazit će sada u 9.27 večer, a brzovlak dolazit će sada u 11.52 u večer.

Koparski kotar:

Za slovensku školu u Kopru. Povo-dom. zadnje željeznčke nesreće kod postaje Milje — na pruzi Trst-Poreč pao je žrtvom kako je poznato — sudac na kotarskom sudu u Kopru i odličan slovenski rođoljub g. Josip Simčić.

Njegovi prijatelji i stovatelji u Kopru odlučie, da počaste uspomenu njegovu, sakupljati milodare za ustanovljenje slovenske pučke škole u onom gradu.

U tu svrhu razposlali su pozive na sve znanace, prijatelje i stovatelje pokojnikove, da doprinesu milodare u spomenutu nakanu. Milodari neka se šalju privremenom odboru za ustanovljenje slovenske pučke škole u Kopru, koji će taj plodonosno uložiti u tamosnju posojilnicu i štedionicu, ili još bolje na „Posojilnicu i hranilnicu“ u Kopru.

Sjetite se družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru!

glagoljskim pismom još sada uz sve progone i suprotivlino mila i draga kao zjonica oka. U crkvah gdje bijaše početkom XIX. stoljeća per nefas ukinula još danas ginu za njom i želo da im svodovi crkveni iz nova odjeknu slatkim glasovima staroslovenskine. Svrjedokom nam je svjednja Porečka biskupija. — To sveto bogosludno bilo je — kako se već reklo — u više navrata napadnuto, zlobno progonojeno, pogrdjeno i izmehavano. Da se ga ukloni iz crkve, rabilo se svakojako nelicipo oružje. Zvalo se čak u pomoć svjetovne vlasti da ga pomognu istriebiti, pa ovo uz sve klevele, uz svo zasjedno rovanje, uz svo pakostne laži i nasilja, slavenski jezik u službi Božjoj, ako i okrnjen — nije i nemože biti istriebljen, jer je to „djelo Božje“ koje je vrlo pripomoglo k širenju sv. vjere Isusove.

Budući je slavenski jezik, kako se vidi, općovanim odlukama i svećanim potvrđama ustmenim i pismenim upnegih rimskih papa kao Hadrijana II., Ivana VIII., Inocencija IV., Benedikta XIV., Lava XIII. i drugih uveden u sv. crkvu rimokatoličku

operetu „Širota djevojka“. Članovi dramskoga odsjeka nisu žalili truda, da se predstavie našem obćinstvu i u opereti, te ne dvojlmo da će obćinstvo i nagrađiti taj njihov trud mnogobrojnim posjetom. Kod ove operete igrati će orkestar vojničke glazbe, a pjevače izvježbao je učitelj glazbe g. H. Vogrič, koji će i ravnati operetom.

Upozorujemo našu obćinstvo na ova večer, da vidi kako se i u našem liasom hrvatskom jeziku dade operete izvajati, a osobite onim našima, koji još nisu imali prilike viditi operetu u hrvatskom jeziku, i da veteras imati prilike da prosude, kako i mi Hrvati ni na tom polju ne-ostajemo za drugim kulturnim narodima.

Slovensko kazalište u Puli. U subotu i ponedjeljak imali smo prigode da se naužijemo liepog predstavljanja naše braće sa slovenskog kazališta u Ljubljani. Zali bože ne dostoje nam prostora, da obširnije progovorimo o obim predstavljanjima, ističemo samo to, da je obćinstvo bilo vrlo zadovoljno i prve i druge večeri. Posebice moramo istaknuti gdje Bukšekovu i g. Nučića prve večeri u „Sebastianu“, kojima je dostojno stajao uz bok g. Molek te g. Iličić. Druge večeri „Brat Sokol“ bila je također izvrstna gdje Bukšekova, kao prava razmažena i usidjela kuharica.

U glazbenom dielu druge večeri istakla nam se gdēna Thalerjeva sa lieplim glasom i pievom, što sve svladava bez ikakvog nnapinjanja, a gosp. Bukšek nam je vrlo liepo odpjevalo dvie romance. Uz njih odpjivali su također liepo svoje pjesme g. Iličić i Povhe (šaljivi komad zaljubljenog kadeta u pričuvu). Kvintet (gdēna Thaler, gg. Bukšek, Iličić, Molek i Povhe) iz operete „Raspitana žena“, morali su na burni zahjev obćinstva opetovati. — Na glasoviru pratio je pjevače vrstni učitelj i glazbenik g. Vogrič.

Mnogobrojno obćinstvo, koje je pohvalno obje večeri u velikom broju prisustvovalo predstavama, burno je odobravalo umjetnicima i po više puta izazivalo na pozornicu.

Opet ističemo, da je osobito parter bio obje večeri pun odličnog obćinstva, gospode i gospodja, što je vrlo pohvalno.

Užitak obih večeri imademo zahvaliti dramskom odsjeku Sokola, koje je pozvalo odlične predstavnike ljubljanskog kazališta na gostovanje. Preporučujemo pak dramskom odsjeku, da bi nam dozvalo amo također odsječko kazalište, koje gostuje sada na Sušaku, da nam dade par operetnih predstava na čemu bi naše obćinstvo bilo vrlo zahvalno.

Izlet učonika pazinskog hrv. gimnazije u Pulu. U ponedjeljak 2. t. mj. posjetilo je 35 učenika II. razreda pazinske hrvatske gimnazije naš grad u prutnji ra-

koliko je takovih glagoljskih spomenika, spisa, knjiga spaljanih i uništenih od protivnika staroslovenske službe božje po Istri! Slično je i po drugih dekanatih Istre. Veleučeni profesor slavistike u Beču Dr. Jagić piše: „U Hrvata vladauše od iskona glagoljsko pismo...; već tečajem prve doba (doba borbe od 9.—12. vijeka) rasproslivavse se glagoljica po dalmatinskih i hrvatskih otocih i po zapadnoj Istri. Iz razpada Istranskoga doznajemo sasvim vjerodostojno da su onuda (po Istri) već u XII. stoljeću upotrebljavali u svih službenih bilij, hrvatski jezik u glagoljskom pismu... dapače isto dopisivanje među hrvatskom gospodom vodjase se u glagoljici... U svih zemljah od južne Dalmacije do Kranjske i od dalmatinskih i kvarnerskih otoka čak do Strigona u Modjurnju rabila se 14. i 15. vijeka crkvena i svietluka glagoljica.“ (Jagić: primjari: II. XII. i XIII. XVI.) Historijska je činjenica da je pomenuta glagoljica naročito u 16. vijeku iz Istre prešla ču u neke predjele Kranjske i Štajerske! — Istranom je staroslovenskima

jezik hrvatski ili slovenski. Onaj jezik, kojim se kadšto služimo u službi, nije naš materinski jezik, već onaj, kojim govorimo kod kuće, sa svojom obiteljji. Ako i govori jedan ili drugi od nas više jezika, samo jedan može biti materinski, i taj jezik moramo priznati za obćevni.

Kuća gospodari i djelodavci moraju paziti, da svoju čeljad upišu pravedno u popisne listine, jer svaka krivica dodje na svietlo, pak krivac mora biti kažnjen. Gospoda svećenici, učitelji i svi oni, koji pošteno čute i rađe, moraju ići na ruku kmetu, koji nezna pisati. Neuka kmeta valja čuvati od protivničkih agitatora i nepozvanih popisaača, koji će se puku narivavati. Gospodari ili djelodavci neimaju pravice narinuti svojim radnikom ili služničadi tuđji jezik kao obćevni, te imade svatko pravo, da upiše kao svoj onaj obćevni jezik, kojega sam hoće.

Budu li naši protivnici ili popisaači tvrdili, da je obćevni jezik onaj, kojim se najviše služimo u tuđjoj službi, odgovoriti njim valja, da tomu nije tako, jer je namjera rubrike „obćevni jezik“ ta, da se ustanovi narodnost dotičnika. Kao obćevni jezik moramo dakle proglasiti jedino svoj materinski jezik, makar i govorili i druge jezike.

Istrani braćo! Budite oprezni, ne dajte se od nikoga zasliepiti. Budu li Yam gdje god silom narivavali tuđji jezik, vi ga odbijte. Zakon nedozvoljava nikakva nasilja, pa ako se komu dogodi, da su ga proli njegovoj volji upisali među Talijane, neka to prijavi predsjedničtvu političkog društva za Hrvate i Slovence Istre u Pazinu, koje će besplatno tražiti, da se zakonu zadovolji.

Popisati se moramo svi, zato treba da se priglasii svatko k svojemu jeziku. Štujemo tuđe, branimo svoje, pak će i nam sinuti bolja budućnost.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Hrvatsko kazalište u Puli. Večeras priredjuje nam naš dramski odsjek u dvorani Narodnog Doma toli očekivanu

godinu 1463. Podružnica sv. Lucije na Breulu (župa: Roč, dekanat: Buzet) nosi nad ulazom u crkvu podulji glagoljski napis od 5. Juna 1606. Na župnoj crkvi sv. Bartula u Roču na sjevernom zidu je primitivno usječena godina 1492. Isto je usječeno na vratima Ročke kapelanije. Nad gradskim vratima u Humu čita se u kamen glagoljski usječeno ljezo 1562. mjeseca augusta dne 12. Isto na župnoj crkvi na Humu blizu velikih vrata izvana uzidana je stara ploča s glagoljskim napisom punim kralica od g. 1609. Na zvoniku iste Humske crkve ima usječeno glagoljsko ljezo 1552. Na zvoniku u Sovinjaku (dekanat: Buzet) napis od g. 1567. U crkvi sv. Mateja u Stumu nad Euzetom nosi u presbitoriju jedna peta gotičkog svoda (ona što stoji prema sjeveru zapadu) glagoljska pismena t. j. godina 1565. Takovih napisna ima gotovo u velikom obilju po čitavoj Istri. Ima i Misala i časoslova. Godine 1874. nalazio se Lovakovičev Misal u Korčulavci (sada je u Buzetu); jedan dlo časoslova nalazio se u Padeni podružnici Kerkavsko župo g. 1874. A Bog sam znado

sa nagodbom što više budu mogli. U tom nas podkriepiljuje dugotrajni ne-
rad ili sulnja kompromisnog odbora, koji
ne daje o sebi nikakva znaka života na dan.
Reći će nam se možda, da imaju Tali-
jani ovaj čas drugoga posla, da im zadaje
desta brige njihova izložba u Kopru, da
se za sada nemogu baviti drugim pitan-
jima itd. što mi rado priznajemo, ali nas
nebriga njihova izložba, to je njihov pri-
vatni posao, oni su za to morali i prije
znati, pa ako pravedito i pošteno misle s
nama (o čemu jako dvojimo) morali su
urediti svoje poslove tako, da bi se bilo
moguće jedno i drugo pitanje pravčasno
riješiti.

Otvorenje talijanske izložbe u Kopru. U nedjelju dne 1. maja otvorena je
svečanim načinom istarsko-talijanska iz-
ložba u Kopru. Otvorenju prisustvovao je
od strane carskih oblasti carski namjesnik
knez Hohenlohe sa suprugom i odjelni
predstojnik Dr. Riedl iz Beča, koji je za-
stupao ministarstva trgovine i javnih rad-
nja. Od strane zemaljskog odbora bio je
prisutan zemaljski kapetan Dr. Rizzi, koji
je kao počasni predsjednik izložbenog od-
bora izložbu otvorio. Nadalje bijahu pris-
utni svi tri talijanski zemaljski prisjednici,
zastupnici trgovačkih komora Istre i Trsta,
tržišni načelnik i načelnici skoro svjha
občina Istre.

Izložba je strpana na trgu „Brolo“, na
dvorištu i u sobama nekadanjeg samostana
sv. Klare.

Predsjednik izložbenog odbora g. Juraj
Vianelli (predsjednik trgovačke komore u
Rovinju) pročitao je pozdravni govor, u
kojem je certao postanak izložbe, kako je
stvorena veliki odbor, u kojem je zastu-
pana čitava Istra, kako je taj odbor iz-
abrao potaštinnim predsjednikom g. Dra
Rizzi-a, kako se je odboru odazvala izdaš-
nom podporom carska vlada, zemaljski
odbor itd. Zahvaljuje se svima, najpače
carskom namjesniku, koji je uložio svoj
moćni upliv za dobar uspjeh izložbe. Od
zemaljskog sabora nada se predsjednik, da
će u budućem svojem zasjedanju dati iz-
dašnu podporu kako to patriotski predlaže
zemaljski odbor.

Zemaljski kapetan g. Dr. Rizzi odgovori
čistavim govorom, kojim opisuje poteškoće,
koje su stajale na putu tomu narodnomu
poduzeću te izražuje nadu, da će uloženi
trud donesti željene uspjehe. I on se sjeća
zahvalnim srcem bogate vladine podpore.
Nadom u najbolji uspjeh proglašuje iz-
ložbu otvorenom.

Suvršeno bi bilo i spominjati, kako su obo-
jica slavili talijansku kulturu Kopra i čl-
tavo Istre.

Treći po redu pročitao je svoj govor
carski namjesnik knez Hohenlohe, koji iz-
ražuje najsrdačnije želje vladi za što sjaj-
niji uspjeh izložbe. Na koncu odužih mu

se sličaoi odobravanjem i pještanjem a
glazba zaigra „L'Inno all'Itria“.

Iza toga prošli su visoki gosti sve iz-
ložbene proćorije, koje nisu jošta posve
uređene i gotove. Mnogo bijaše stranca
iz Trsta i iz raznih gradova Istre.

Kao dobar znak za dopuni uspjeh iz-
ložbe smatraju Talijani činjenicu što je
caraki namjesnik prvi nabavio izložbeno
sliku talijanskog slikara Grimani-a. Viš-
o toj nabavi razširila se u izložbi strilo-
vitom brzinom.

Ove podatke vladimo iz talijanskih listova.

Za istarske željeznice. Za posljednje
audiencije, koju su imali svi istarski za-
stupnici na carevinskom vieću sa odaslani-
ncima raznih družtava Istre kod ministra
financija vitezja Bilinskoga radi novog po-
reza na vino, povelu se je također riet o
potrebi novih gradnja i dogradnja željez-
nica u Istri. G. ministar je priznao važ-
nost i potrebu nekih novih željezničkih
gradnja te je obećao, da će nastojati po
mogućnosti izraženim željam zastupnika
obiju naroda Istre zadovoljiti.

Mjesto zemaljskog živinara. U 15.
broju našega lista priobćili smo oglas na-
tječajna zemaljskog odbora za Istru za jedno
mjesto zemaljskog živinara. U natječaju se
zahtjeva među ostalim poznavanje talijan-
skog, hrvatskog ili slovenskog jezika. Taj
je natječaj jurve iztekao i molbe biti će
već kod zemaljskog odbora u Poreču.

Mi noznamo koliko je i kakvi su mo-
litelji za to mjesto, ali držimo, da će se ze-
maljski odbor kod imenovanja zemaljskog
živinara držati strogo slova natječaja, t. j.
da će imenovati satno i jedino onoga mo-
litelja, koji bude poznao u riet i u pismu
oba zemaljska jezika. To je ročeno u pred-
postavi, da imade takovih molitelja; ako
ih pako nema, neka se razpiše ponovno
natječaj.

Neima dvojbe o tom, da bi zemaljski
odbor mogao imenovati zemaljskim živi-
narom molitelja, koji nebi poznao u go-
voru i u pismu talijanski jezik. I tu je
pravo! Ali na isti način imamo mi pravo
zahtjevati, da budući zemaljski živinar po-
znaje u riet i pismu i drugi zemaljski
jezik, t. j. hrvatski ili slovenski jezik. Pa
to se zahtjeva i u razpisu natječaja, ko-
jeja se mora držati prva autonomna oblast
pokrajine. Pišući ove redke došao je na nam
u uredovni natječaj istoga zemaljskoga
odbora na jedno mjesto računarskog vješt-
benika kod zemaljskog računovodstva u
Poreču. I tamo se je zahtjevalo pozna-
vanje zemaljskih jezika. I za to mjesto
bijaše molitelja, koji poznaju u riet i u
pismu ne samo talijanski i hrvatski jezik,
nego također i druge jezike. Ti molitelji
imadu sve propisane nauke i potrebita
svojevita pak smo ljubopitni da li će se
zemaljski odbor i u ovom imenovanju dr-
žati slova vlastitog natječaja.

Poznamo svi dobro našo „Puzavec“
Gorke uspomene bivši tršćansko-koparski
biskup Nagl okupio je bio oko sebe četici
mladjih slavenskih i talijanskih svećenika,
koji su slipe provadjali njegove naloge,
koji nisu uvijek bili na čast božju, na ko-
rist sv. vjere i vjernika. Jedna četica tih
selenskih reformatora i nadobudnih „Puz-
avaca“ širila je nazore i težnje svoga go-
spodara u nazovi katoličkom listu „L'A-
mico“, a druga u pobožnom listiću „Zarja“.
Gospodu reformatoru okolo talijanskoga
nazovi katoličkog lista udarili smo opetovno
po prstima, radi njihovog nekršćanskog
pisanja i postupanja prema našem na-
rodu. U pobožne „Zorave“ nismo dirali
premda smo za to dosta povoda i priliko
imali. Ni danas ne bismo ih spominjali, da
nas nije na njih upozorio glasilo sloven-
skog pučko-katoličke stranke u Kranjskoj t.
j. ljubljanski „Slovenec“, kojemu neče
valjda ni talijanski reformatori, ni slaven-
ski „Puzavec“ prištit bilo kakvu liberalnu
krpicu.

Spominjati list priobćuje naime u br.
92. od 25. pr. mj. pod naslovom „Navala
na naše državne zastupnike“ sljedeću viest:
„Neprestano zalietavanje nekoga piskara
tršćansko „Zarje“, koja izrabljuje katoličku
vjeru u tu svrhu, da hoće s istom braniti
svoje osobne pužavske nazore, ignorirali
smo do sada dosljedno, ali čutili nemo-
žemo sada, kad no napada sve naše dr-
žavne zastupnike. Muž, koji je nedavno
pibao, da narod ništa nevieri ni u poli-
tici ni u crkvi i da „svako dobro dolazi
samo odzogo“ usudjuju se u ime katoličke
vjere, u istinu pako radi svoga bezkonočno
omedjašenoga stanovišta, prosudjivati i od-
sudjivati približenje jugoslavenskih zastu-
pnika u Beču! Evo kako je načrno „kato-
lički mož“ u jednom katoličkom listu na
svietu: „Na svaki način pako zanimivo je
to: i za katoličke stranke veoma poučna
činjenica, da je jalov svaki pokus pribli-
žanja na račun naših svetih načela i na
izticanjem neke narodne radikalnosti na
našoj strani. Čini mi se, da nas hoće učiti
onu istu istinu također: ono mučno krp-
ljenje „iskrenih odnošaja“ među jugosla-
venskim klubovi u našem državnom sa-
boru. Neznatnarajmo odju, učimo se radje!“

„Naša sveta načela!“ Ako to nije licu-
merstvo i poruga Boga samoga, je sva-
kako ludorija, kakvu treba svetiljkom go-
danu tražiti. Tko nazire u približenju obiju
jugoslavenskih klubova u Beču u svrhu
političkog ojačanja „Slavenske Jednote“ u
borbi proti vladi kakvu protimbu s kato-
ličkim načel, taj je doista čvrsto pogodjan,
ako to pako piše list, obćenito pogibljan.
Naša stranka pako i njezini zastupnici u
Beču nemogu ništa drugo nego li da po-
miluju takvog čovjeka, list pako, kojim
upravlja, smatrati protivnikom naših nač-
ela te ga pobijati dotle, dok naši pametni
tršćanski istomišljenici neučine, što se je
doduše već odavno moglo očekivati: prom-
jeniti odnošaje, koji nisu na mjestu kod
uređivanja katoličkoga pučkoga lista i koji
su našim pučkim načelom otrovno protivni“.

Tako ljubljanski „Slovenec“, glasilo ne-
samo slovenske pučke stranke, nego i slo-
venskoga svećenstva u slovenskih pokra-
jinah.

Novi zakon o ribarstvu. Iz Beča nam
javljaju da se na ministarstvu izradjuje
nova zakonska osnova, koja će se odnositi
na ribarstvo i koja će biti u savezu sa
osnovom za osiguranje ribara.

Zanimiv je u današnjem broju našeg
lista iskaz sreće od Samuela Heckscher
senr. u Hamburgu. Ova kuća je radi brze
i točne isplate dobitnih iznosa ondje i u
okolici zodobila takav glas, da i na ovom
mjestu upozorujem svakoga na današnji
oglas.

ZAHVALA.

Nemogu snaci dovoljno riet, kojima bih
se zahvalio velenč. g. Dru. D. Clottl-u,
občelnikom lječniku u Buzotu, na brizi i
ljubavi, kojima je liečo moju dvoje djeco
i konačno svojom vjolinom posvema iz-
liečo od vrlo pogibljive bolesti.

Hvaliti mu od sveg srca neka mu Bog
naplati njegov trud i brigu.

Račjaas-Lanško mjesec travnja 1910.
Ivan Černac, postolar.

Naučnik

za kojgotiskarsku struku prima se
u nauk. Isti mora da je svršio dva
razreda gimnazije ili realke te na-
vršio 14 god. i podpunoma zdrav.

Poblize upute u papirnici Laginja
i drug., Pula, ulica Giulia 1.

Br. 2248/10.

Natječaj.

U komunalnoj maloj realnoj gim-
naziji u Voloskom-Opatiji ima se po-
četkom školske godine 1910./11. popuniti
mjesto učitelja njemačkoga jezika kao
glavne, a hrvatskoga jezika ili klasične
filologije ili historije i geografije kao spo-
redne struke. U pomanjkanju takova uč-
telja popuniti će se mjesto učiteljem, komu
je njemački jezik sporedna struka, a hr-
vatski jezik, ili klas. filologija ili historija
i geografija glavna. S tim mjestom skop-
čana su beriva normirana zakonom za uč-
telje srednjih škola u Austriji.

Ne nadje li se usposobljen učitelj, na-
mjestit će se suplenat s pravom stalnoga
namještenja nakon stečenog usposobljenja.
Suplentu odredit će se nagrada primjerena
mjesnim prilikama.

Na ovo mjesto raspisuje se ovljem na-
tječaj do konca mjeseca svibaja o. g. Mol-
benice valjano obložene neka se uprave na
Glavarstvo općine Volosko Opatije.

Glavarstvo općine.
VOLOSKO, dne 28. travnja 1910.

Lječnik za očne bolesti

Dr. J. Ožbolt

bivši lječnik i operatour na bečkoj
klinici Prof. Puchna

ordinira u svom ambulanciji na Riecl
(Rijume) Piazza Andrassy N. 2, II. kat.
od 10—12; 3—4.

ZASTUPNIKA

za rasprodaju podstavaka za razglednice i
vrecica od papira traži

Franjo J. Šušek, Pizonej (Česka).

Poduku u glasoviru, pjevanju,
teoriji harmoniji itd. daje vr-
stan kapelnik i skladatelj.

■ ■ ■

Poblize upute u tiskari
Laginja i drug., Via Giulia br. 1.

Lahka zasluzba za svakoga

4 do 10 kruna na dan

prodajom robe za svakoga neobhodno po-
trebite. Poslite Vasu adresu uz 75 para u
markama i primit ćete uzorak i cionik.

Firma F. P. 169
Beč, VII. Mariahilferstrasse 76.

Potrošno obrtno gospodarsko društvo
u Buzotu

traži gostioničara

za svoju gostionu u „Narodnom Domu“.

Za informacije obratiti se je na pred-
sjedništvo g. rnjeg društva.

Pozor!

50.000 para cipela.

4 para cipela samo za K 8—.

Radi nuyustave plaćanja više velikih tvor-
nica povjereni mi je rasprodati veliku za-
bilu cipela ispod tvorničke cene. Ja pro-
dajem zato svakomu 2 para cipela na
podvez za gošpudu i 2 para za gošpodje,
smeđe ili crne kože, gab širine su čvrsto
zabiti podplatom, vrlo ukusne najnovijeg
oblika. Veličina po broju.

Sva 4 para stoje samo K 8—
Raznitiže pouzedećem

P. LUST, izvoz cipela
KRASKO, br. 93/S.

Promjena dozvoljena, a na zahtjev vraćati i novce.

